

Sygn. akt IA Ca 1076/12

Sygn. akt IA Ca 1076/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 kwietnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA – Jan Szachułowicz

Sędzia SA – Barbara Trębska

Sędzia SO (del.) – Joanna Zaporowska (spr.)

Protokolant: st. sekr. sąd. Katarzyna Foltak

po rozpoznaniu w dniu 11 kwietnia 2013 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa M. W., R. Z., M. Z. (1), M. Z. (2), E. Z., T. U., M. P., K. O., J. S. (2), P. Z. i A. C.

przeciwko(...)W. i Skarbowi Państwa – Wojewodzie (...)

o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli i zapłatę

na skutek apelacji T. U.

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 12 marca 2012 r. sygn. akt I C 265/09

1. **oddala apelację,**

2. **zasądza od T. U. na rzecz (...) W. i Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kwoty po 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych na rzecz każdego z pozwanych, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w instancji odwoławczej.**

Sygn. akt IA Ca 1076/12

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 6 grudnia 1999 roku powodowie A. G., A. Z., E. S. (obecnie nosząca tylko nazwisko Z.), T. U., K. G., K. O., J. S. (2), A. C., J. Z. (1) i P. Z. wnieśli o stwierdzenie w trybie art. 64 k.c. obowiązku strony pozwanej, tj. Gminy (...) (poprzednika prawnego (...) W.) do złożenia oświadczenia woli następującej treści:

„Gmina (...) oddaje powodom: A. G., A. Z., E. Z., T. U., K. G., K. O., J. S. (2), A. C., J. Z. (1) i P. Z. w użytkowanie wieczyste nieruchomości o powierzchni 1844 m⁽²⁾, zabudowaną, położoną w W. przy ul. (...) (dawnej ulica (...)) zapisaną w księdze wieczystej nr hipoteczny (...);

a także o zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powodów następujących kwot:

- na rzecz A. G., A. Z. i E. Z. kwot po 31.536 zł na rzecz każdego z nich;
- na rzecz T. U., K. G. i K. O. kwot po 126.144 zł na rzecz każdej z nich;
- na rzecz J. S. (2) i A. C. kwot po 63.072 zł na rzecz każdej z nich;
- na rzecz J. Z. (1) i P. Z. kwot po 15.768 zł na rzecz każdego z nich;

z odsetkami ustawowymi od 6 grudnia 1996 roku do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu pozwu powodowie wskazali, że powyższych kwot dochodzą tytułem utraconych korzyści za okres od 1 stycznia 1991 roku do chwili wytoczenia powództwa (tj. za okres 9 lat) wyliczonych przy wzięciu pod uwagę wysokości opłat pobieranych przez pozwaną w ramach zawartych umów najmu z osobami trzecimi, powierzchni całej nieruchomości, atrakcyjności jej położenia, wysokości stawek za najem lub dzierżawę nieruchomości położonych zwłaszcza w tej części W.,

w obrocie wolnorynkowym, które to stawki wynoszą średnio 20 USD za m², a więc ponad 80 zł.

Zarządzeniem z dnia 12 września 2001 roku pozew P. Z. został zwrócony z powodu nieuiszczenia wpisu sądowego.

Pismem procesowym z dnia 9 kwietnia 2002 roku powód P. Z. sprecyzował żądanie, a na skutek zarządzenia z dnia 10 października 2002 r. został wezwany do opłacenia wniesionego pozwu. Sąd wyznaczył termin rozprawy na dzień 12 grudnia 2002 r., na który wezwano także P. Z.. Na tym terminie Sąd zawiesił postępowanie w sprawie z uwagi na śmierć jednej z powódek. Po podjęciu zawieszono postępowania (odpis postanowienia doręczono także P. Z.) Sąd wyznaczył kolejny termin na dzień 21 października 2003 r. Dalsze czynności w sprawie podejmowane były z udziałem P. Z. jako powoda (popierał roszczenia – tak pierwotne jak i roszczenie zgłoszone jako następca prawny po matce).

W sierpniu 2001 r. zmarła powódka K. G. – w jej miejsce do postępowania wstąpiła M. P.. W dniu 4 września 2002 r. zmarła powódka A. G., w jej miejsce wstąpiła córka M. W.. Dnia 4 listopada 2005 r. zmarła powódka J. Z. (1), a w jej miejsce jako następca prawny wstąpił syn P. Z..

Powodowie zgłosili roszczenia (w pismach procesowych z dnia 8 i 15 grudnia 2006 r.) - o nakazanie wydania pięciu budynków i o zasądzenie łącznie kwoty 360.000 zł z tytułu bezumownego korzystania z tych budynków przez stronę pozwaną za okres 3 lat, tj. od 8.12.2003 r. do 8.12.2006 r. wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 08.12.2006 r. do dnia zapłaty. Roszczenia te zostały wyłączone do odrębnego postępowania na mocy zarządzenia z dnia 20 grudnia 2006 r.

W dalszym toku postępowania powodowie wielokrotnie modyfikowali i rozszerzali żądania pozwu, natomiast strona pozwana nie uznawała żądań.

Po raz pierwszy rozpoznając sprawę, wyrokiem z dnia 21 grudnia 2006 r. Sąd Okręgowy oddalił powództwo jako przedwczesne.

W dniu 10 lutego 2008 r. (na etapie postępowania międzyinstancyjnego) zmarł powód A. Z., do postępowania wstąpili jego spadkobiercy, tj. M. Z. (1), R. Z. i M. Z. (2).

Po rozpoznaniu apelacji powodów od powyższego orzeczenia Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 20 lutego 2009 r. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji, pozostawiając mu rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

W uzasadnieniu wskazał, że apelacja zasługuje na uwzględnienie, aczkolwiek główną tego przyczyną jest zmiana okoliczności faktycznych i stanu prawnego nieruchomości, tzn. wydanie decyzji o ustanowieniu na rzecz powodów prawa wieczystego użytkowania przeważającej części nieruchomości objętej powództwem, co otworzyło drogę do rozpoznania sprawy co do istoty. Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę na konieczność rozstrzygnięcia rozbieżności co do tego, czy roszczenie powodów w zakresie *lucrum cessans* (obejmujące utracone korzyści z tytułu wynajmu powierzchni

biurowej i usługowej w budynkach posadowionych na nieruchomości) w świetle treści pisma procesowego powodów z dnia 10 maja 2006 r. nie stanowi w istocie roszczenia o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości (art. 224 i nast. k.c.). Nadto, Sąd II instancji podkreślił, że decyzja nadzorcza wywołała skutek *ex tunc*, a zatem powodowie (a wcześniej ich poprzednicy prawni) pozostali właścicielami budynków istniejących na gruncie w dacie wejścia w życie dekretu (...) i z tego tytułu mogli skutecznie zgłaszać roszczenia odszkodowawcze związane z korzystaniem z budynków niezależnie od rozpoznania ich wniosku dekretowego. W ramach wytycznych co do ponownego rozpoznania sprawy Sąd Apelacyjny wskazał na konieczność oceny istnienia przesłanek z art. 64 k.c. w odniesieniu do powództwa o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli, w tym, czy treść oświadczenia została należycie skonkretyzowana, zaś co do gruntu, wobec którego odmówiono powodom ustanowienia prawa użytkowania wieczystego, czy zasadne jest roszczenie alternatywne, również co do odszkodowania. Nadto Sąd Apelacyjny nakazał zbadanie, czy następcy prawni A. Z. wykazali należycie swoje po nim następstwo wobec faktu, że dochodzą roszczeń związanych z prawem własności ich poprzednika prawnego, a także - czy powodowie dochodzą odszkodowania za utracone korzyści czy też wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości, jak też jaka część żądania pieniężnego dotyczy korzystania z budynków, które były i pozostały własnością powodów. Jednoznaczne ustalenie, z jakiego tytułu powodowie dochodzą powyższych kwot, skutkowało ustaleniem podstawy prawnej ich żądania. Przy przyjęciu, że przynajmniej część powodów dochodzi wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości, przedmiotem rozważań Sądu Okręgowego winna być w pierwszej kolejności kwestia legitymacji biernej pozwanego, zaś przy założeniu, że jest to roszczenie odszkodowawcze, do Sądu Okręgowego należy zbadanie jego zasadności przy uwzględnieniu okoliczności, że powodowie wywodzą szkodę z opieszałości organu administracyjnego w wydaniu decyzji. Sąd I instancji miał także rozważyć, kiedy szkoda ta nastąpiła i jakie przepisy należy stosować do jej oceny wobec faktu, że przywołane przez powodów przepisy art. 417¹ § 3 k.c. i art. 420¹ k.c. weszły w życie z dniem 1 września 2004 r., a w konsekwencji, od istnienia jakich przesłanek uzależniona jest odpowiedzialność za szkodę zgłaszaną przez powodów. W razie dojścia przez Sąd Okręgowy do przekonania, iż roszczenie pieniężne powodów jest usprawiedliwione co do zasady, jego rzeczą miała być ocena przydatności zgłoszonych przez powodów wniosków o zobowiązanie pozwanego do przedłożenia wykazu stawek za najem i dzierżawę oraz o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego celem ustalenia wysokości utraconych korzyści. Zgodnie z wytycznymi Sąd Okręgowy miał także rozważyć, czy i jakie znaczenie procesowe ma okoliczność, że P. Z. został zwrócony pierwotny pozew, w tym obejmujący roszczenie pieniężne przed jego rozszerzeniem.

Na wniosek zgłoszony przez powodów: M. P., T. U., E. Z., M. Z. (1), M. Z. (2), R. Z. i K. O. Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 21 lipca 2010 r. wezwał do udziału w sprawie na podstawie art. 194 § 3 k.p.c. Skarb Państwa reprezentowany przez Wojewodę (...)

W piśmie procesowym z dnia 8 kwietnia 2010 r. powódka M. P. wskazała, że kodeks cywilny formułuje generalną zasadę odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkody wyrządzone przy wykonywaniu władzy publicznej, w tym także przez zaniechanie, jak również powołała się na to, że Skarb Państwa jest biernie legitymowany w sprawie o naprawienie szkody wynikłej z ostatecznej decyzji administracyjnej. W piśmie procesowym z dnia 24 maja 2010 r. powódka ta wniosła

o zasądzenie od Skarbu Państwa kwoty 5.716.843 zł z tytułu odpowiedzialności za wyrządzenie jej szkody poprzez wydanie wadliwej decyzji administracyjnej, tj. orzeczenia Prezydium Rady Narodowej z dnia 16 grudnia 1952 roku, na skutek czego została pozbawiona dochodów z nieruchomości. Powodowie K. O., T. U., M. Z. (1), R. Z. i M. Z. (2) przyłączyli się do tego żądania, wnosząc o zasądzenie na swoją rzecz analogicznych kwot (stosownie do ich udziałów).

W odpowiedzi na pozew Skarb Państwa reprezentowany przez Wojewodę (...) wniósł o oddalenie powództwa w całości. Uznając, że powodowie wywodzą swe roszczenia wobec niego z faktu wydania wadliwego orzeczenia administracyjnego z 16 grudnia 1952 roku, Skarb Państwa zgłosił zarzut przedawnienia oparty na art. 160 § 6 k.p.a., zakwestionował możliwość domagania się utraconych korzyści powstałych przed dniem wejścia w życie Konstytucji RP, nadto wskazał na nieudowodnienie roszczenia przez powodów.

Powodowie w trakcie dalszego postępowania, po wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 20 lutego 2009 r., wielokrotnie zmieniali swoje żądania w stosunku do (...) W. (pisma procesowe: k. 1467, 1469, 1472, 1501, 1520, 1532, 1566, 1618, protokół z rozprawy z 5 marca 2010 – k. 1632, kolejne pisma procesowe: k.1644, 1645, 1779, 1785, 1808, 1822, 1830, 1842, 1855, 1857, 1859, 1863, 1868, 2024, 2124).

Ostatecznie T. U. wносиła o zobowiązanie(...) W. do złożenia oświadczenia woli oraz o odszkodowanie w wysokości wyliczonej przez biegłą sądową w części ułamkowej przypadającej na tą powódkę zgodnie z porządkiem dziedziczenia, ze stosownymi odsetkami ustawowymi, których zakres następnie rozszerzała. Powyższego odszkodowania powódka T. U. dochodziła in solidum także od Skarbu Państwa (pisma procesowe – k. 1855 - 1856, k. 2141). Na rozprawie w dniu 27 lutego 2012 r. T. U. oświadczyła, że popiera swe żądanie z dnia 11 maja 2010 r., a kolejne pismo z dnia 12 lipca 2010 roku jest podsumowaniem. Nadto sprostowała, że nie chodziło jej o zadośćuczynienie, lecz o odszkodowanie (k. 2205). W tej sytuacji Sąd Okręgowy przyjął, że powódka dochodzi wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z budynków oraz o odszkodowanie za utracone korzyści możliwe do osiągnięcia z nieruchomości z tytułu zaniechania w wydaniu decyzji administracyjnej, za okres od 1 listopada 1994 do 12 października 2009 roku. Odszkodowania dochodzi ona in solidum także w stosunku do Skarbu Państwa.

Tożsame stanowisko jak T. U. zajęli w sprawie powodowie: E. Z., M. Z. (1), M. Z. (2) i R. Z.. Jednocześnie osoby te popierały także stanowisko M. W.

i pełnomocnika M. P., w części w jakiej pozostawały one w zgodności

z treścią ich pism (k. 1808). Natomiast M. W. ostatecznie

w imieniu własnym oraz jako pełnomocnik A. C., J. S. (2)

i P. Z. wniosła o zasądzenie wskazanych przez biegłą M. D. kwot za okres podany w przedmiotowej opinii, zgodnie z udziałami w spadkobranii. Nadto powodowie ci podtrzymali żądanie nakazania (...) W. złożenia oświadczenia woli w trybie art. 64 k.c. Jednocześnie podkreślili, że nie popierali wniosku o wezwanie do udziału w sprawie Skarbu Państwa po stronie pozwanej i w związku z tym nie wywodzą żadnych roszczeń w stosunku do Skarbu Państwa.

Powódka M. P. ostatecznie wносиła o zobowiązanie (...) W. do złożenia oświadczenia woli w trybie art. 64 k.c., o zasądzenie od Skarbu Państwa odszkodowania za utracone korzyści w wysokości 5.716.843 zł za wydanie wadliwej decyzji, natomiast w stosunku do(...) W. wniosła o zasądzenie odszkodowania w kwocie 141.455 zł za zaniechanie w wydaniu decyzji administracyjnej o ustanowieniu użytkowania wieczystego w okresie od 1 września 2006 r. do 5 lipca 2007 r., odszkodowania w kwocie 1.294.298 zł za zaniechanie w wydaniu decyzji administracyjnej o ustanowieniu użytkowania wieczystego w okresie od 1 stycznia 1995 r. do dnia 1 września 2004 r., a także odszkodowania w kwocie 295.770 zł za zaniechanie wykonania decyzji administracyjnej z dnia 5 lipca 2007 r.

Powódka K. O. ostatecznie przyłączyła się do stanowiska M. P. w pełni w zakresie roszczeń kierowanych w stosunku do Skarbu Państwa, a nadto oświadczyła, że popiera żądania w kształcie zgłoszonym przez M. P. w stosunku do(...) W., przy czym winny być one traktowane jako ewentualne w odniesieniu do podtrzymywanego przez nią żądania zasądzenia wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości za okres od 1 listopada 1994 r. do 12 października 2009 r.

Sąd Okręgowy ostatecznie przyjął, że rozpoznaniu podlegały następujące roszczenia kierowane do (...) W.:

pkt 1. o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli w przedmiocie ustanowienia prawa użytkowania wieczystego gruntu przy ul. (...);

pkt 2. o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości gruntowej;

pkt 3. o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z własności budynków;

pkt 4. o odszkodowanie za utracone korzyści za okres do wydania decyzji

w przedmiocie ustanowienia prawa użytkowania wieczystego;

pkt 5. o odszkodowanie za niewykonanie decyzji w przedmiocie ustanowienia prawa użytkowania wieczystego.

W stosunku do Skarbu Państwa powodowie wystąpili natomiast jedynie z żądaniem odszkodowania za wydanie wadliwej decyzji administracyjnej.

W trakcie postępowania powodowie wnosili o zawieszenie postępowania do czasu zakończenia toczącego się przed Sądem Rejonowym dla Warszawy Woli postępowania o zasiedzenie spornej nieruchomości z wniosku Spółdzielni (...) w W. z udziałem(...). W. i powodów jako uczestników postępowania. Sąd tego wniosku nie uwzględnił.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 12 marca 2012 r.:

1. zobowiązał (...) W. reprezentowane przez Prezydenta (...) W. do złożenia oświadczenia woli zgodnie z decyzją ostateczną Nr (...) Prezydenta (...) W. z dnia 5 lipca 2007 r. zmienioną decyzją ostateczną Nr (...). Prezydenta (...) W. z dnia 13 listopada 2009 r. o treści następującej:

„1/. Ustanowić na lat 99 użytkowanie wieczyste gruntu o pow. 1820m⁽²⁾ oznaczonego jako działka ewidencyjna nr (...) w obrębie(...), uregulowanego w księdze wieczystej KW Nr (...), położonego w W. przy ul.(...) na rzecz:

a/ T. U. – do udziału wynoszącego 12/60 części,

b/ A. C. – do udziału wynoszącego 6/60 części,

c/ J. S. (2) – do udziału wynoszącego 6/60 części,

d/ K. O. – do udziału wynoszącego 12/60 części,

e/ M. P. – do udziału wynoszącego 12/60 części,

f/ M. Z. (1) – do udziału wynoszącego 1/60 części,

f/ R. Z. – do udziału wynoszącego 1/60 części,

h/ M. Z. (2) – do udziału wynoszącego 1/60 części,

i/ E. Z. – do udziału wynoszącego 3/60 części,

j/ M. W. – do udziału wynoszącego 3/60 części,

k/ P. Z. -- do udziału wynoszącego 3/60 części.

2/ Ustalić czynsz symboliczny z tytułu ustanowienia prawa użytkowania wieczystego gruntu opisanego w pkt. 1 decyzji w wysokości netto 1.820,00 (tysiąc osiemset dwadzieścia złotych 00/100) – płatny z góry w terminie do dnia 31 marca każdego roku na konto D. W. (...) (...)W.. Czynszu tego nie pobiera się za rok, w którym zostanie ustanowione prawo użytkowania wieczystego.

3/ Powodowie T. U., A. C., J. S. (2), K. O., M. P., M. Z. (1), M. Z. (2), R. Z., E. Z., M. W., P. Z. oświadczają, że na powyższą treść oświadczenia (...) W. wyrażają zgodę i zobowiązują się do uiszczania opłaty rocznej związanej z użytkowaniem wieczystym wymienionej nieruchomości.”

2. W pozostałym zakresie powództwo w stosunku do (...) W. oddalił;

3. Oddalił powództwo w stosunku do Skarbu Państwa – Wojewody (...) w całości;

4. Wyłożone tymczasowo z rachunku Skarbu Państwa - Kasy Sądu Okręgowego w Warszawie wydatki obejmujące wynagrodzenie biegłych w części przejął na rachunek Skarbu Państwa;
5. Nieuiszczone w części wpisy sądowe przejął na rachunek Skarbu Państwa;
6. Zniósł wzajemnie koszty zastępstwa procesowego pomiędzy(...) W. a M. P.;
7. Odstąpił od obciążania powodów A. C., J. S. (2), K. O., T. U., M. Z. (1), M. Z. (2), R. Z., E. Z., M. W. i P. Z. kosztami zastępstwa procesowego pozwanego (...) W.;
8. Zasądził od powodów T. U., K. O., M. P., M. Z. (1), R. Z., M. Z. (2) i E. Z. solidarnie na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratury Generalnej Skarbu Państwa kwotę 7.200 zł (siedem tysięcy dwieście złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny sprawy:

Zabudowana nieruchomość (...) położona przy ul. (...) (obecnie ul. (...)) w W., oznaczona nr hip. (...) o powierzchni 1914 m kw., stanowiąca własność W. Z. w 1/5 części, J. C. w 1/5 części, S. Z. w 1/5 części, C. P. (1) w 1/5 części i K. C. w 1/5 części, została objęta działaniem dekretu z dnia 26 października 1945 roku o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze...(Dz.U. nr 50, poz. 279), co wynika z zaświadczenia Państwowego Biura Notarialnego (k. 941 - 942). Z dniem 21 listopada 1945 r., tj. z dniem wejścia w życie wymienionego dekretu, nieruchomość ta na mocy art. 1 przeszła na własność gminy (...) W., a od 1950 r., z chwilą likwidacji gmin, na podstawie art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 20 marca 1950 r. o terenowych organach jednolitej władzy państwowej (Dz.U. z 1950 r., nr 14, poz. 130) na własność Skarbu Państwa. Dotychczasowi właściciele w dniu 13 października 1948 roku złożyli wniosek o przyznanie im prawa własności czasowej do tej nieruchomości (k. 369), jednak został on załatwiony odmownie orzeczeniem administracyjnym Prezydium Rady Narodowej w(...) W. Nr Gm.II-15K/165/52 z dnia 16 grudnia 1952 r., z uwagi na stwierdzenie przez ten organ konieczności przejścia przedmiotowej nieruchomości na cele publiczne. Nieruchomość wraz z budynkami została objęta w posiadanie Skarbu Państwa protokołem z dnia 7 lutego 1953 r. i jednocześnie przekazana w zarząd i administrację Miejskiemu Zarządowi Budynków Mieszkalnych (...) następnie Miejskim Zakładom (...) w W., a po likwidacji tegoż przedsiębiorstwa jego majątek wraz ze sporną nieruchomością w 1957 r. przejął Związek Spółdzielni (...). W wyniku kolejnych przekształceń posiadanie przejęła Spółdzielnia (...), później Okręgowy Zakład (...), następnie Spółdzielnia (...) od 26 czerwca 2002 r. nosząca nazwę Spółdzielnia (...) w W. (postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 15.04.2010 r., sygn. akt V Ca 596/10 – k. 1916 – 1927).

W dniu 21 grudnia 2007 r. Spółdzielnia (...) w W. złożyła w Sądzie Rejonowym dla Warszawy – Woli w Warszawie wniosek o stwierdzenie zasiedzenia nieruchomości stanowiącej działkę nr (...) położonej w W. przy ul. (...). Postanowieniem z dnia 9 września 2009 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy – Woli oddalił ten wniosek, zaś na skutek apelacji Spółdzielni (...) Sąd Okręgowy w Warszawie Wydział V Cywilny Odwoławczy w postanowieniu z dnia 15 kwietnia 2010 r. uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji (sprawa I Ns 695/10 w toku).

W. Z. (z d. C.) zmarła w dniu 3 lutego 1955 r., spadek po niej zgodnie z prawomocnym postanowieniem Sądu Powiatowego w Sochaczewie z dnia 14 marca 1958 r. – sygn. akt Ns 331/57 nabyli: mąż F. Z. oraz dzieci: A. Z., E. Z., i A. G. po 1/4 części każdy z nich. F. Z. zmarł w dniu 25 stycznia 1984 r., spadek po nim na podstawie prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy z dnia 18 kwietnia 1986 r. – sygn. akt IV Ns 681/85, nabyli: żona J. Z. (1) oraz syn P. Z. po 1/2 części każdy z nich. J. Z. (1) zmarła w dniu 4 listopada 2005 r., spadek po niej na podstawie prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego dla Warszawy Mokotowa z dnia 28 marca 2006 r. – sygn. akt XVI Ns 57/06 nabył syn P. Z. w całości. A. Z. zmarł 10.02.2008 r. W jego miejsce na mocy postanowienia o stwierdzeniu nabycia praw do spadku wstąpili R. Z., M. Z. (1) i M. Z. (2)

A. G. zmarła w dniu 4 września 2002 r., spadek po niej zgodnie

z prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego dla Wrocławia Krzyków z dnia 7 lutego 2003 roku – sygn. akt I Ns 1179/02 nabyła córka M. W. w całości.

J. U. zd. C. zmarła w dniu 17 września 1987 r., spadek po niej zgodnie z prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy z dnia 10 listopada 1992 r. – sygn. akt III Ns 1421/92 nabyli: mąż S. U. i córka T. U. po 1/2 części każdy z nich. S. U. zmarł w dniu 16 lutego 1999 r., spadek po nim zgodnie z prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego dla Warszawy P. z dnia 2 lipca 1999 r. – sygn. akt II Ns 959/99 nabyła córka T. U. w całości.

S. O. (I voto Z.) zmarła w dniu 19 sierpnia 1995 r., spadek po niej zgodnie z prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego dla Warszawy Mokotowa z dnia 8 października 1996 r. – sygn. akt I Ns 1571/95 nabyły córki: A. C. i J. S. (2) po 1/2 części każda z nich.

K. G. zd. C. (I voto K.) zmarła w dniu 27 sierpnia 2001 roku, spadek po niej zgodnie z prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego dla Warszawy Śródmieścia z dnia 18 grudnia 2001 r. – sygn. akt I Ns 1673/01 nabyła córka M. P. w całości.

C. P. (2) zmarła 22 grudnia 1987 r. – spadek po niej na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Łodzi z dnia 26 lutego 1988 r. nabyła wnuczka K. O. w całości (na mocy testamentu).

W piśmie z dnia 27 lutego 1991 r. S. O., występująca w imieniu własnym i pozostałych spadkobierców pierwotnych właścicieli nieruchomości, zwróciła się z wnioskiem do Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa o zwrot nieruchomości, który to wniosek został następnie potraktowany jako wniosek o stwierdzenie nieważności orzeczenia administracyjnego z dnia 16 grudnia 1952 roku (k. 789 – 790).

Na podstawie deklaratoryjnej decyzji Nr 10824 wydanej przez Wojewodę (...) w dniu 23 września 1991 r. stwierdzono przejście nieruchomości w części o powierzchni 1844 m kw. (nr dz. ew.(...)) z mocy prawa na b. dzielnicę – Gminę W. - W. (po zmianie ustrojowej w 1994 roku – (...)). Pozostała część, tj. 70 m kw. stanowiła natomiast drogę lokalną – ul. (...) i objęta została decyzją Wojewody (...) Nr (...) z dnia 09 listopada 1992 r. (dz. ew. nr (...)) (okoliczność bezsporna).

Decyzją nr PO.(...) (...) z dnia 22 września 1994 roku Minister Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa stwierdził nieważność ww. orzeczenia z 1952 roku jako wydanego z rażącym naruszeniem art. 7 ust. 2 dekretu (...) wobec nieprzeprowadzenia wnikliwego postępowania wyjaśniającego co do możliwości realizacji przez dotychczasowych właścicieli funkcji określonej w planie zagospodarowania przestrzennego (decyzja z dnia 22.09.1994 r. – k. 347-350).

W piśmie z dnia 5 grudnia 1995 r. A. G. wystąpiła do (...) D. W., wobec wydania decyzji z dnia 22 września 1994 roku, o zwrot przedmiotowej nieruchomości lub wydanie gruntu zamiennego, bądź wypłatę odszkodowania (wniosek – k. 331-332).

Wobec bezczynności organu administracyjnego, A. G. ponawiała pisma z żądaniem rozpatrzenia wniosku o zwrot nieruchomości kierując je do (...) D. W., P. (...), Gminy (...) (pismo z dnia 10.12.1996 r. – k. 330, pismo z dnia 15.04.1997 r. – k. 327 – 328, pismo z dnia 20.01.1998 r. – k. 742 – 743, pismo z dnia 31.03.1998 r. – k. 341 - 342, pismo z dnia 29.09.1998 r. – k. 339 - 340). W dniu 24 czerwca 1999 roku A. G. złożyła do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji zażalenie w trybie art. 237 § 1 i § 4 k.p.a. w zw. z art. 37 k.p.a. na niezłatwienie sprawy w terminie określonym w art. 35 i 36 k.p.a., pomimo złożenia w dniu 17 marca 1999 r. skargi do Rady Gminy(...) na opieszałość w trybie art. 227 k.p.a. (zażalenie – k. 321 – 322, skarga – k. 323 - 324). O zwrot nieruchomości zwracała się do Gminy(...) także M. P. (pismo z dnia 06.02.2002 r. – k. 314).

W piśmie z dnia 18 września 1997 roku skierowanym do Gminy(...) powodowie wnieśli o niezwłoczne rozpoznanie wniosku dekretowego,

o zapłatę na ich rzecz kwoty 360.000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 22 października 1994 r. do dnia zapłaty z tytułu bezumownego korzystania

z przedmiotowej nieruchomości i utraconych korzyści w okresie od uprawomocnienia się decyzji nadzorczej z dnia 22 października 1994 roku, a także o zapłatę na ich rzecz odszkodowania kwocie 30.000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 22 października 1994 roku do dnia zapłaty z tytułu przeznaczenia części nieruchomości na chodnik i drogę lokalną (70 m kw.) (pismo – k. 343 – 347).

A. G., a następnie M. W. i M. P. złożyły skargi na bezczynność organu zobowiązanego do rozpoznania wniosku o przyznanie prawa własności czasowej (użytkowania wieczystego) (skargi – z dnia 29.09.1998 r. - k. 334 - 335, z dnia 31.03.1998 r. – k. 336 – 337, k. 733 – 734, z 29.09.1998 r. – k.731 – 732, z 17.03.1999 r. - 729 – 730, z 11.04.2005 r. - 619 – 620).

Postanowieniem z dnia 19 stycznia 2005 roku Samorządowe Kolegium Odwoławcze w W. po rozpatrzeniu zażalenia M. W.

i M. P. na bezczynność wyznaczyło P. (...) W. termin dwóch miesięcy na wydanie decyzji (zażalenie – k. 613 – 615, postanowienie - k. 616 – 618). Wojewódzki Sąd Administracyjny w W. po rozpoznaniu skarg ww. powódek w dniu 14 marca 2006 roku wydał natomiast postanowienie, w którym wymierzył P. (...) W. grzywnę w kwocie 2.500 zł za bezczynność w przedmiocie rozpoznania wniosku dekretowego, zaś w dniu 14 czerwca 2006 r. wydał wyrok zobowiązujący P. (...) W. do wydania decyzji w tym przedmiocie w terminie dwóch miesięcy od doręczenia prawomocnego wyroku (skarga – k. 619 – 620, postanowienie I SO/Wa(...) - k. 621 – 623, wyrok I SAB/Wa (...) – k. 688 - 691).

Pismem z dnia 5 czerwca 2007 r. M. W. wezwała P.(...)W. w trybie art. 154 § 1 ustawy prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi do wykonania w terminie 7 dni obowiązku nałożonego mocą prawomocnego wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego

w W. z dnia 14 czerwca 2006 roku w sprawie I SAB/Wa 69/06 (pismo – k. 1725 – 1726).

W dniu 05 lipca 2007 r. P. (...) W. wydał decyzję Nr (...), w której orzekł o ustanowieniu na rzecz powodów na lat 99 użytkowania wieczystego gruntu o powierzchni 1820 m kw., oznaczonego jako działka ewidencyjna nr (...) w obrębie(...), uregulowanego w księdze wieczystej KW nr (...), położonego w W. przy ul.(...) (decyzja – k. 1116 – 1123).

W dniu 19 lipca 2007 roku Spółdzielnia (...) złożyła odwołanie od decyzji P. (...) W. z dnia 5 lipca 2007 r. Samorządowe Kolegium Odwoławcze w W. decyzją z dnia 5 września 2007 r. umorzyło postępowanie odwoławcze, na co Spółdzielnia (...) złożyła skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w W.. Postanowieniem z dnia 17 stycznia 2008 r. Wojewódzki Sąd Administracyjny w W. odmówił wstrzymania wykonania zaskarżonej decyzji, a postanowieniem z dnia 12 marca 2008 r. odrzucił zażalenie Spółdzielni na to ostatnie postanowienie. W dniu 19 listopada 2008 r. Naczelny Sąd Administracyjny uchylił postanowienie WSA w Warszawie z dnia 12 marca 2008 r.

i przekazał sprawę WSA do ponownego rozpoznania. W dniu 20 marca 2009 r. Naczelny Sąd Administracyjny oddalił zażalenie Spółdzielni (...) na postanowienie WSA w Warszawie z dnia 17 stycznia 2008 r. o odmowie wstrzymania wykonania decyzji. Postanowieniem z dnia 18 września 2009 r. WSA w Warszawie umorzył natomiast postępowanie w sprawie ze skargi Spółdzielni (...) na postanowienie SKO w W. z dnia 17 stycznia 2007 r. w przedmiocie uchylecia postanowienia P.(...)W. z dnia 2 sierpnia 2006 r. o zawieszeniu postępowania

w sprawie rozpoznania wniosku dekretowego (skarga – k. 1411 – 1419, postanowienie WSA – k. 1739 – 1741 sygn. akt I SA/Wa 1846/07, postanowienie NSA, sygn. akt I OZ 853/08 – k. 1408 – 1410, postanowienie NSA z dnia 20.03.2009 r. – k. 1745 – 1746, sygn. I OZ 246/09, pismo Rzecznika Praw Obywatelskich – k. 1744, postanowienie WSA z dnia 18.09.2009 r., sygn. akt I S.A./Wa 1476/08 – k. 1749 – 1752, postanowienie SKO z dnia 17.01.2007 r. – k. 2185).

W pismach z dnia 21 września 2007 r. i z dnia 30 listopada 2007 r. M. W., M. P. i J. S. (2) zwróciły się do P.(...)W. o wyznaczenie terminu do zawarcia w formie aktu notarialnego umowy użytkowania wieczystego przedmiotowej nieruchomości (pismo z dnia 30.11.2007 r. – k. 1358-1359).

W dniu 13 listopada 2009 r. – z uwagi na konieczność uwzględnienia faktu zgonu A. P. m.st. W. wydał decyzję Nr(...) w której orzekł o zmianie swej ostatecznej decyzji Nr(...)z dnia 5 lipca 2007 r. w ten sposób, że ustanowił na lat 99 prawo użytkowania wieczystego gruntu o powierzchni 1820 m kw. oznaczonego jako działka ewidencyjna nr (...) w obrębie(...) uregulowanej w księdze wieczystej KW nr (...), położonego w W. przy ul.(...)- na rzecz: T. U. – do udziału wynoszącego 12/60 części, A. C. – do udziału wynoszącego 6/60 części, J. S. (2) – do udziału wynoszącego 6/60 części, K. O. – do udziału wynoszącego 12/60 części, M. P. – do udziału wynoszącego 12/60 części, M. Z. (1) – do udziału wynoszącego 1/60 części, R. Z. – do udziału wynoszącego 1/60 części, M. Z. (2) – do udziału wynoszącego 1/60 części, E. Z. – do udziału wynoszącego 3/60 części, M. W. – do udziału wynoszącego 3/60 części i P. Z. – do udziału wynoszącego 3/60 części. Nadto w przedmiotowej decyzji P. (...) W. ustalił czynsz symboliczny z tytułu ustanowienia prawa użytkowania wieczystego gruntu w wysokości netto 1.820,00 zł – płatny z góry w terminie do dnia 31 marca każdego roku na konto D. W. (...)W., zastrzegając, że czynszu tego nie pobiera się za rok, w którym zostanie ustanowione prawo użytkowania wieczystego (decyzja – k. 1506 – 1509).

Po przeprowadzeniu postępowania z urzędu Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji decyzją nr 602 z dnia 3 października 2011 r.:

1) odmówił stwierdzenia nieważności decyzji Wojewody (...) nr (...) z dnia 23 września 1991 r., stwierdzającej nabycie przez Gminę W. – W.

z mocy prawa, w dniu 27 maja 1990 roku nieodpłatnie własności nieruchomości położonej w W. przy ul. (...), obręb ew. (...), nr działki (...), opisaney w karcie inwentaryzacyjnej nr 1410, zabudowanej budynkiem IV- kondygnacyjnym, w części dotyczącej dawnej działki nr (...), położonej przy ul. (...) (dawnej (...))oraz budynków, które zostały wzniesione na tej nieruchomości po dniu wejścia w życie dekretu (...);

2) stwierdził nieważność ww. decyzji Wojewody (...) w części dotyczącej pozostałych budynków znajdujących się na działce oznaczonej aktualnie w ewidencji gruntów nr (...) które zostały wzniesione przed dniem wejścia w życie dekretu (...) (decyzja – k. 2189 – 2193).

Powyższa decyzja stała się ostateczna (oświadczenie powódki T. U. złożone na rozprawie w dniu 27 lutego 2012 – k. 2205 akt).

Wysokość czynszu netto za korzystanie z budynków i gruntu przedmiotowej nieruchomości za okres od 1994 r. do 5 lipca 2007 r. mogłaby hipotetycznie wynieść 4.625.000 zł, natomiast za okres od 1 sierpnia 2007 roku do 25 października 2011 r. – 1.010.000 zł (opinia pisemna biegłego M. D. – k. 2055 – 2088, opinia ustna – k. 2203 - 2205), przy czym należy mieć na uwadze, że na skutek wydania ww. decyzji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 3 października 2011 r. powodowie mogą wywodzić tytuł prawny jedynie do tych budynków, które istniały w dacie wejścia w życie dekretu (...).

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy dokonał następujących rozważań prawnych:

Na wstępie, w związku z wytycznymi Sądu Apelacyjnego zawartymi w wyroku z dnia 20 lutego 2009 r., wskazał na konieczność wyjaśnienia kwestii zwrotu pozwu w stosunku do powoda P. Z. w kontekście jego dalszego udziału w postępowaniu. Przyjął, że P. Z. w toku dalszego postępowania po zwrocie pozwu ponowił go w imieniu własnym i przez czynności faktyczne stał się powodem w zakresie własnego roszczenia, a po śmierci matki J. Z. (2) – także jako jej następca prawny.

W dalszej kolejności Sąd Okręgowy uznał, że powództwo w stosunku do Skarbu Państwa – Wojewody (...) (o odszkodowanie za wydanie wadliwej decyzji administracyjnej w 1952 r.) należało oddalić w całości. Zasadny okazał się

bowiem zarzut przedawnienia podniesiony przez przedstawiciela procesowego tegoż pozwanego. Podstawą prawną żądania wysuwanej przez niektórych powodów

w stosunku do Skarbu Państwa stanowi przepis art. 160 k.p.a. Sąd Okręgowy powołał się w tym miejscu na uchwałę Pełnej Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 2011 r. (III CZP 112/10, OSNC 2011/7-8/75), w której został wyrażony pogląd, w świetle którego przepisy art. 160 § 1, 2, 3 i 6 k.p.a. w brzmieniu sprzed jego uchylecia, stosuje się do oceny roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej ostateczną decyzją administracyjną wydaną przed dniem 1 września 2004 r., której nieważność lub wydanie z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a. stwierdzono nawet po tym dniu.

W okolicznościach niniejszej sprawy decyzja administracyjna, której wydanie

z naruszeniem prawa stwierdził ostatecznie Minister Gospodarki Przestrzennej

i Budownictwa decyzją z dnia 22 września 1994 r. - wydana została w dniu 16 grudnia 1952 r. przez Prezydium Rady Narodowej (...)W., a to implikuje zastosowanie przepisu art. 160 § 1, 2, 3 i 6 k.p.a. do oceny roszczeń z niej wywodzonych przez część powodów. W myśl tych przepisów stronie, która poniosła szkodę na skutek wydania decyzji z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 albo stwierdzenia nieważności takiej decyzji, służy roszczenie o odszkodowanie za poniesioną rzeczywistą szkodę, chyba że ponosi ona winę za powstanie okoliczności wymienionych w tym przepisie (§ 1), do odszkodowania stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego, z wyłączeniem art. 418 tego kodeksu (§ 2). Odszkodowanie przysługuje od organu, który wydał decyzję z naruszeniem przepisu art. 156 § 1, chyba że winę za powstanie okoliczności wymienionych w tym przepisie ponosi inna strona postępowania dotyczącego tej decyzji; w tym ostatnim przypadku roszczenie

o odszkodowanie służy w stosunku do strony winnej powstania tych okoliczności

(§ 3). W myśl § 6 roszczenie o odszkodowanie przedawnia się z upływem trzech lat od dnia, w którym stała się ostateczna decyzja stwierdzająca nieważność decyzji wydanej z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 albo decyzja, w której organ stwierdził, w myśl art. 158 § 2, że zaskarżona decyzja została wydana z naruszeniem przepisu art. 156 § 1. Powodowie T. U., K. O., M. P., M. Z. (1), M. Z. (2), R. Z.

i E. Z., wysunęli żądania w stosunku do Skarbu Państwa w roku 2010, a więc po upływie 16 lat od wydania decyzji nadzorczej z roku 1994, już tylko zatem z tej przyczyny należało powództwo w stosunku do tego pozwanego oddalić jako przedawnione.

Następnie Sąd Okręgowy wskazał, że powództwo w stosunku do (...) W. należało oddalić w zakresie żądania wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości. Jak bowiem wynika z ustalonego stanu faktycznego, przedmiotowa nieruchomość w okresie objętym sporem była i nadal jest

w posiadaniu Spółdzielni (...), a nie (...). W.. Zgodnie zaś z brzmieniem przepisów art. 224-225 k.c. wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości można skutecznie żądać od samoistnego posiadacza nieruchomości, a nadto – zgłaszający takie żądanie sam winien się legitymować tytułem prawnym do danej nieruchomości. Na datę orzekania w sprawie powodowie nie legitymują się tytułem prawnym do nieruchomości (wpisem w księdze wieczystej), iż są użytkownikami wieczystymi przedmiotowej nieruchomości. Posiadają oni jedynie tytuł własności do budynków, które istniały na gruncie w dacie wejścia w życie dekretu (...), a których to częściowo dotyczyła decyzja Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 3 października 2011 roku.

Wszyscy powodowie ostatecznie wnosili o zobowiązanie (...) W. do złożenia oświadczenia woli o ustanowieniu użytkownika wieczystego gruntu. Sąd Okręgowy uznał to żądanie za zasadne na podstawie art. 64 k.c. i art. 1047 k.p.c. Żądanie zobowiązania do złożenia oświadczenia woli może wynikać z czynności prawnej, z ustawy albo aktu administracyjnego – decyzji administracyjnej. P. (...) W. wydał decyzję o ustanowieniu na rzecz powodów prawa użytkownika wieczystego gruntu o powierzchni 1820 m⁽²⁾, oznaczonego jako działka ewidencyjna nr (...) w obrębie (...)uregulowanej w księdze wieczystej KW nr (...), położonego w W. przy ul.(...). Decyzja ta wywołała bezpośrednio w sferze prawa cywilnego skutki prawne. W myśl tej decyzji po stronie(...) W. powstało zobowiązanie do ustanowienia użytkownika wieczystego gruntu na rzecz powodów zgodnie z udziałami wynikającymi ze spadkobrania po pierwotnych właścicielach nieruchomości, na podstawie umowy zawartej w formie aktu notarialnego. Przedmiotowa decyzja stanowiła i stanowi źródło roszczenia cywilnoprawnego wyrażającego się w możliwości żądania przez powodów zawarcia umowy ustanowienia użytkownika wieczystego zgodnie z jej treścią (art. 64 k.c. w zw. z art. 1047 k.p.c.).

Do daty wyrokowania przez Sąd pierwszej instancji(...) W. nie wykonało decyzji. Mając to na uwadze Sąd Okręgowy uwzględnił żądanie w tej części (z powołaniem się na wyroki Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2004 r. V CK 251/04 i z 16 grudnia 2009 r. w sprawie I CSK 175/09).

Przechodząc do roszczeń odszkodowawczych Sąd Okręgowy wskazał, że wyartykułowane w pozwie (a nieponawiane w dalszej części postępowania) żądanie powodów za okres od złożenia w 1991 roku wniosku przez S. O. (występującą w imieniu własnym i pozostałych spadkobierców pierwotnych właścicieli nieruchomości) o zwrot nieruchomości do daty wydania ostatecznej decyzji nadzorczej przez Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa tj. do dnia 22 września 1994 r. – należało oddalić w stosunku do(...)W.

z braku legitymacji biernej. To nie organ miasta był legitymowany do załatwienia wniosku powodów w przedmiocie stwierdzenia nieważności decyzji z dnia 16 grudnia 1952 r., wobec czego to nie miasto pozostawało w zwłoce z załatwieniem tego wniosku.

W zakresie żądań odszkodowawczych powodów za dalszy okres tj. od 22 września 1994 r. Sąd Okręgowy zauważył, że powodowie swoje żądanie opierali

o art. 77 Konstytucji (nie zwracając uwagi na datę wejścia w życie Konstytucji). Sąd Okręgowy wskazał, że sama norma wynikająca z Konstytucji nie może stanowić podstawy prawnej roszczeń odszkodowawczych (powołując się na wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 2005 r. w sprawie IV CK 190/05 i z dnia 25 maja 2011r. I CSK 570/10). W ocenie Sądu Okręgowego roszczenie powodów wymagało odrębnego rozważenia z punktu widzenia stanu prawnego obowiązującego w dwóch okresach, tj. do wydania decyzji administracyjnej o ustanowieniu użytkownika wieczystego i po wydaniu tej decyzji, przy czym zasadnym było także podzielenie pierwszego z ww. okresów na podokresy.

W pierwszej kolejności Sąd rozważył okres do wydania ostatecznej decyzji administracyjnej z 2007 roku zmienionej w 2009 roku.

A. Okres od 22 września 1994 r. (data wydania decyzji nadzorczej) do 27 grudnia 1996 r. (wejście w życie ustawy z dnia 12 sierpnia 1996r. o zmianie ustawy – Kodeks Cywilny – Dz. U. nr 114 poz. 542 z 27 września 1996 r. – w tym wejście w życie przepisu art. 420⁽¹⁾ i 420⁽²⁾ k.c.). W okresie tym (przed wejściem w życie Konstytucji z 17 października 1997 roku) Sąd wskazał, że daje się zauważyć brak ustawowego uregulowania odpowiedzialności funkcjonariuszy gmin - tej odpowiedzialności nie uregulowała ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym. Powstał więc problem, które przepisy kodeksu cywilnego stosować co do odpowiedzialności gminy za szkody wyrządzone przez jej funkcjonariuszy – czy art. 417- 419 k.c. czy też przepis o deliktowej odpowiedzialności osób prawnych (art. 416 k.c.). Zdaniem Sądu Okręgowego tę lukę należało wypełnić stosując przez analogię przepisy dotyczące odpowiedzialności funkcjonariuszy Skarbu Państwa obowiązujące do 27 grudnia 1996 r. (powołując się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 1997r. w sprawie III CKN 264/97). Odpowiedzialność(...) W. za zaniechanie w tym okresie wydania decyzji o ustanowieniu użytkownika wieczystego gruntu objętego sporem oparta jest na przepisie art. 417 k.c. w brzmieniu obowiązującym do dnia 27 grudnia 1996 r. Ta odpowiedzialność ma miejsce wówczas, kiedy funkcjonariuszowi można przypisać winę i wina ta musi być stwierdzona w trybie określonym w art. 418 k.c. (tak m.in. w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 października 1999r., I CKN 506/99). Takim prejudykatem powodowie się nie legitymują w zakresie zaniechania wydania przez organ decyzji w okresie od 22 września 1994 r. do 27 grudnia 1996 r. Za ten zatem okres żądania odszkodowawcze powodów należało oddalić.

B. Okres od 28 grudnia 1996 roku do 31 sierpnia 2004 roku.

W okresie tym obowiązywał art. 420¹ k.c., wprowadzony ustawą nowelizującą kodeks cywilny z dnia 23 sierpnia 1996 r. z mocą obowiązującą od 28 grudnia 1996 r. w następującym brzmieniu:

„Jeżeli szkoda została wyrządzona przez funkcjonariusza samorządu terytorialnego przy wykonywaniu powierzonej mu czynności, odpowiedzialność za szkodę ponosi ta jednostka samorządu terytorialnego, w której imieniu czynność była wykonywana. Przepisy art. 418, 419 i 420 stosuje się odpowiednio.”

Zapis o odpowiednim stosowaniu art. 418 k.c. obowiązywał tylko do dnia 17 października 1997 r. tj. do czasu wejścia w życie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Sąd powołał się przy tym na wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 17 czerwca 2002 r., sygn. akt I ACa 1356/01, OSA 2003/9/45). Do tego też okresu na powodach w dalszym ciągu ciążył obowiązek wykazania winy funkcjonariusza samorządu terytorialnego w aspekcie przepisu art. 418 k.c. Winy tej powodowie nie wykazali, a więc za okres od 28 grudnia 1996r. do 17 października 1997 r. ich żądanie także należało oddalić.

Od momentu wejścia w życie Konstytucji tj. od 17 grudnia 1997r. do dnia 31 sierpnia 2004 r. (od 1 września 2004 r. nastąpiła kolejna modyfikacja kodeksu cywilnego w zakresie czynów niedozwolonych) konieczną przesłanką odpowiedzialności funkcjonariusza samorządu terytorialnego na podstawie art. 420⁽¹⁾ k.c. było wykazanie nie winy lecz jedynie bezprawności działania funkcjonariusza na podstawie art. 417 k.c., stosowanego z mocy odesłania zawartego w art. 420⁽¹⁾k.c. (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 grudnia 2001 roku -SK 18/2000, stwierdzający niekonstytucyjność art. 418 k.c., który to przepis został uchylony z dniem 18 grudnia 2001 r.). Ta bezprawność zdaniem Sądu Okręgowego winna być stwierdzona przez sąd administracyjny w oparciu o przepisy art. 26 i art. 31 ustawy z dnia 11 maja 1995 roku o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (Dz. U. nr 74, poz. 368), które zostały następnie (od 01.01.2004 r.) zastąpione przepisami art. 149 i 154 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. nr 153, poz. 1270 ze zm.). W omawianym okresie powodowie nie wyczerpali wskazanego wyżej trybu stwierdzenia bezprawności zaniechania po stronie(...) W. i z tej przyczyny żądanie odszkodowawcze należało oddalić. Gdyby nawet przyjąć, że nie jest koniecznym wyczerpanie ww. trybu, a wystarczy tylko stwierdzenie bezprawności w toku niniejszego postępowania, to powództwo podlegało oddaleniu z powodu braku szkody i adekwatnego związku przyczynowego między ewentualną szkodą a bezczynnością. „Zwłoka w wydaniu decyzji administracyjnych, od których uzależniona jest możliwość założonego sposobu korzystania z nieruchomości stanowi element ograniczenia prawa własności, który może być przyczyną powstania szkody. Nie jest to jednak jednoznaczne z wykazaniem przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej, obejmujących zaistnienie szkody, związku przyczynowego pomiędzy nią i zdarzeniem, które ją wywołało oraz jej wysokości” (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 stycznia 2011 roku, sygn. akt I CSK 200/10, LEX nr 738076). Powodowie nie wykazali, iż decyzja – w razie jej wydania przez Prezydenta (...) bez zbędnej zwłoki – byłaby dla nich pozytywna, tj. ustanowiono by na ich rzecz prawo użytkowania wieczystego. W stanie faktycznym niniejszej sprawy istotnym jest nadto, że nieruchomość objęta sporem pozostaje w posiadaniu osoby trzeciej, tj. Spółdzielni (...), a zatem uzyskanie ewentualnych korzyści z tytułu ustanowienia prawa użytkowania wieczystego byłoby uzależnione od uprzedniego skierowania do posiadacza żądania windykacyjnego i jego skuteczności.

C. Okres od dnia 1 września 2004 r. (wejście w życie art. 417¹ k.c.) do dnia 5 lipca 2007 r. (data wydania decyzji w przedmiocie ustanowienia użytkowania wieczystego)

Od września 2004 roku weszły w życie nowe przepisy kodeksu cywilnego dotyczące czynów niedozwolonych m.in. art. 417⁽¹⁾. Dla dochodzenia odszkodowania koniecznym jest wykazanie bezprawności we właściwym postępowaniu (art. 417⁽¹⁾ § 3). Z ustalonego stanu faktycznego wynika, że powódki M. W. i M. P. wykazały bezprawność w bezczynności organu(...) W.

w zakresie wydania decyzji o ustanowieniu użytkowania wieczystego. W zależności od okresu bezczynności podjęły działania na drodze administracyjnej w celu przyspieszenia załatwienia sprawy w przedmiocie ustanowienia użytkowania wieczystego gruntu objętego sporem. Dnia 19 stycznia 2005 roku Samorządowe Kolegium Odwoławcze w W. wyznaczyło termin dwumiesięczny na wydanie decyzji administracyjnej. Kolejne działania powódek spowodowały,

że w dniu 14 czerwca 2006 roku Wojewódzki Sąd Administracyjny wyrokiem z tego dnia zobowiązał P.(...)W. do wydania decyzji w terminie 2 miesięcy.

Z powyższego wynika, że przynajmniej te dwie powódki wykazały przesłankę wynikającą z powołanego wyższej przepisu. Poza bezprawnością powodowie powinni jednak także wykazać czy mają uprawnienia do występowania przed sądem powszechnym w zakresie roszczeń odszkodowawczych. Po myśli art. 154 § 5 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi - powodowie mogli wnieść żądanie odszkodowawcze dopiero wtedy, gdy organ zobowiązany przez WSA nie wykonał wyroku i został wezwany do zapłaty odszkodowania w terminie 2 miesięcy. Nikt z powodów nie zwrócił się do organu administracyjnego z żądaniem zapłaty odszkodowania i z tej przyczyny powództwo podlegało oddaleniu z uwagi na niewyczerpanie ww. trybu dochodzenia odszkodowania na drodze administracyjnej (tak m.in. T. Woś, H. Knysiak-Molczyk, M. Romańska w: Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz wyd. II 2008 rok, s. 567). Sąd wskazał też, że takim żądaniem (tj. objętym dyspozycją art. 154 § 5 powołanej powyżej ustawy) nie było żądanie ujęte w piśmie

z dnia 18 września 1997r. skierowanym do Gminy (...) - dotyczyło ono żądania zapłaty 350.000 zł z tytułu bezumownego korzystania z przedmiotowej nieruchomości i utraconych korzyści oraz odszkodowania w wysokości 30.000 zł za przeznaczenie części nieruchomości na chodnik i drogę lokalną.

Ad. 2 Okres beczynności po wydaniu decyzji administracyjnej o ustanowieniu użytkowania wieczystego.

Podstawę odpowiedzialności odszkodowawczej za ten okres stanowią przepisy art. 476 k.c., art. 477 k.c. w zw. z art. 471 k.c., albowiem w wyniku wydania decyzji administracyjnej w przedmiocie ustanowienia użytkowania wieczystego na rzecz powodów po stronie pozwanego Miasta powstał obowiązek zawarcia umowy ustanawiającej użytkowanie wieczyste w formie aktu notarialnego. Z uregulowania art. 476 k.c. wynika domniemanie prawne, iż nie dotrzymując terminu, dłużnik pozostaje w zwłoce, czyli niewykonanie zobowiązania w terminie wynikało z przyczyn, za które dłużnik odpowiada. Wobec tego wierzyciel nie musi udowadniać, że niedotrzymanie terminu spełnienia świadczenia jest spowodowane okolicznościami, za które dłużnik odpowiada. Rzeczą wierzyciela jest tylko wykazanie, iż termin wykonania zobowiązania upłynął bezskutecznie

Zdaniem Sądu Okręgowego należało przyjąć w ślad za powodami, że po stronie (...) W. nastąpiła zwłoka w wykonaniu obowiązku wynikającego z decyzji o ustanowieniu prawa użytkowania wieczystego. Decyzja była ostateczna, świadczenie nią objęte było możliwe do wykonania i wymagalne. Nie było żadnej racjonalnej przyczyny, która usprawiedliwiałaby powstrzymanie się przez organ (...) W. ze spełnieniem świadczenia objętego decyzją tj. zawarcia umowy notarialnej o ustanowieniu użytkowania wieczystego gruntu przy ul. (...). Powodowie wzywali miasto do wykonania decyzji – bezskutecznie. Opóźnienie w wykonaniu obowiązku zawarcia umowy notarialnej było więc zdaniem Sądu Okręgowego zawinione przez (...)W.. Skutki zwłoki (tzw. kwalifikowanego opóźnienia) określają przepisy art. 477-481 k.c. Powodowie ograniczyli się do żądania wykonania zobowiązania (co Sąd uwzględnił w pkt. 1 wyroku) oraz naprawienia szkody wynikłej ze zwłoki (art. 477 k.c.) – oba te żądania są niezależne od siebie i mogą być dochodzone łącznie. Co do ustalenia należnego w tej sytuacji odszkodowania należy posłużyć się ogólnymi zasadami tak co do przesłanek, od których ustawa uzależnia ponoszenie odpowiedzialności odszkodowawczej (art. 471 k.c.), jak i co do rozmiaru należnego odszkodowania (art. 363 § 1 k.c.). Szkoda obejmuje w tej sytuacji nie tylko poniesione przez wierzyciela straty wynikłe ze zwłoki dłużnika - *damnum emergens*, ale także utracone korzyści - *lucrum cessans* będące następstwem niezyskania przez wierzyciela świadczenia

w terminie. Z ustalonego stanu faktycznego wynika, że przedmiotowa nieruchomość znajduje się w rękach osoby trzeciej – Spółdzielni (...). Spółdzielnia ta wywodzi

w stosunku do nieruchomości objętej niniejszym sporem prawo własności nabyte przez zasiedzenie. W tej sytuacji trudno byłoby przyjąć, iż gdyby dłużnik już w 2009 r. (po wydaniu zmienionej decyzji administracyjnej) spełnił świadczenie tj. zawarł

z powodami umowę ustanowienia użytkowania wieczystego gruntu przy ul. (...), to powodowie mogliby uzyskać jakiegokolwiek profity z tego tytułu.

Mając powyższe na względzie Sąd Okręgowy oddalił powództwo w części dotyczącej żądania odszkodowania.

O kosztach Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w stosunku do Skarbu Państwa – Wojewody (...), obciążając kosztami zastępstwa procesowego tylko tych powodów, którzy wnioskowali o wezwanie tegoż podmiotu do udziału w postępowaniu w charakterze pozwanego. Natomiast na podstawie art. 100 k.p.c. Sąd zniósł koszty zastępstwa procesowego między pozwanym (...) W.

a powódką M. P. reprezentowaną przez profesjonalnego pełnomocnika. Mając na uwadze szczególne względy (art. 102 k.p.c.), tj. to że rzeczywiście postępowanie administracyjne, a także sądowe dotknięte było okresami przewlekłości, pewną niezaradność niektórych powodów (o czym świadczy wielokrotność modyfikacji żądań) oraz ich sytuację materialną, Sąd odstąpił od obciążenia pozostałych powodów kosztami zastępstwa procesowego (...) W. oraz przejął na rachunek Skarbu Państwa nieopłacone wpisy sądowe/opłaty sądowe i w części koszty opinii biegłego.

Apelację od punktów 2, 3 i 8 wyroku wniosła powódka T. U., zarzucając naruszenie:

1. prawa procesowego, tj. art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. poprzez niezawieszenie postępowania, gdy jego wynik (szkoda i jej wysokość) zależał od wyniku innego postępowania, o zasiedzenie z wniosku Spółdzielni (...),
2. prawa materialnego, tj. art. 471 k.c. poprzez niezasądzenie od pozwanego odszkodowania ex contractu polegającego na zwłoce z zawarciem z powodami umowy notarialnej użytkowania wieczystego przedmiotowej nieruchomości,
3. prawa materialnego art. 224 – 225 k.c. poprzez nierozważenie, że pozwani korzystają z przedmiotowej nieruchomości w ten sposób, że figurują w rejestrach (księgi wieczyste, ewidencja gruntów) jako właściciele przedmiotowej nieruchomości, że pobierają podatki i opłaty przedmiotowych nieruchomości i dysponują żądaniem windykacyjnym co do tej nieruchomości,
4. prawa materialnego art. 5 k.c. poprzez niewzięcie pod uwagę, że podniesienie zarzutu przedawnienia przez pozwanych stanowi nadużycie prawa w sytuacji, gdy przez wiele lat przeciągali sprawę administracyjną nieruchomości (...),
5. prawa materialnego art. 117 k.c. poprzez nierozważenie, że pozwany mógł się zrzec zarzutu przedawnienia w dorozumiany sposób.

W konkluzji apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części poprzez uwzględnienie powództwa w całości.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje, apelacja powódki nie ma uzasadnionych podstaw, w związku z czym podlega oddaleniu.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że Sąd Okręgowy prawidłowo i w sposób mający oparcie w dowodach, ustalił stan faktyczny sprawy.

W przeważającej części stan ten wynikał z zebranych w sprawie dokumentów, nie był też przedmiotem sporu między stronami. Może zatem stać się podstawą dalszych rozważań.

Apelująca należała do tych powodów, którzy po uchyleniu wyroku Sądu Okręgowego z dnia 21 grudnia 2006 r. orzeczeniem Sądu Apelacyjnego z dnia

20 lutego 2009 r. skierowali roszczenia odszkodowawcze przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Wojewodę (...). Pismem z dnia 12 lipca 2010 r. powódka T. U. przyłączyła się do stanowiska M. P. z dnia 24 maja 2010 r., żądając zasądzenia od Skarbu Państwa kwoty 5 716 843 zł z tytułu odpowiedzialności za wyrządzenie powódce szkody poprzez wydanie wadliwej decyzji administracyjnej, tj. orzeczenia (...) z dnia 16 grudnia

1952 r., odmawiającego przyznania prawa własności czasowej do gruntu, której nieważność Minister Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa stwierdził decyzją ostateczną z dnia 22 września 1994 r., poprzez pozbawienie powódki dochodów

z przedmiotowej nieruchomości. Ze sformułowania żądania i daty wydania decyzji stwierdzającej nieważność decyzji „szkodzącej” wynika, że powódka T. U. (i inni powodowie) wystąpiła z roszczeniem odszkodowawczym z art. 160 k.p.a.

Przepis ten został uchylony z dniem 1 września 2004 r. na podstawie art. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 162, poz. 1692 ze zm.). Jednakże z mocy art. 5 tej ustawy stosuje się go nadal do zdarzeń i stanów prawnych powstałych przed dniem jego uchylenia. Jak wskazał Sąd Najwyższy w uchwale z 31 marca 2011 r. (III CZP 112/10) do roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej ostateczną decyzją administracyjną wydaną przed dniem 1 września 2004 r., której nieważność lub wydanie z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a. stwierdzono po tym dniu, ma zastosowanie art. 160 § 1, 2, 3 i 6 k.p.a. (a tym bardziej przed nim).

Zakres odpowiedzialności odszkodowawczej za decyzje wydane przed 1 września 2004 r. został zróżnicowany w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 23 września 2003 r. (K.20/02 TK Zu 2003, nr 7A, poz. 76).

W wyroku tym uznano, że art. 160 § 1 k.p.a., w części ograniczającej odszkodowanie za niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej do rzeczywistej szkody, jest niezgodny z Konstytucją RP, jednakże wyłącznie do szkód powstałych od 17 października 1997 r. (v. Piotr Przybysz, Kodeks postępowania administracyjnego z komentarzem, Warszawa 2012 r. s.444). Powódka domagała się odszkodowania za korzyści, które mogłaby osiągnąć, gdyby jej szkody nie wyrządzono (*lucrum cessans*) sprzed tej daty. Czyli już z tego względu roszczenie nie mogło zostać uwzględnione. Nadto, wobec podniesionego przez Skarb Państwa – Wojewodę (...) zarzutu przedawnienia roszczenia, bez względu na to, czy powódka T. U. żądała wyrównania szkody w postaci *lucrum cessans*, czy rzeczywistej straty (*damnum emergens*), do jej żądania zastosowanie ma przepis art. 160 § 6 k.p.a., który stanowi, że roszczenie o odszkodowanie przedawnia się

z upływem trzech lat od dnia, w którym stała się ostateczna decyzja stwierdzająca nieważność decyzji wydanej z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 albo decyzja,

w której organ stwierdził, w myśl art. 158 § 2, że zaskarżona decyzja została wydana z naruszeniem przepisu art. 156 § 1. Z niekwestionowanych ustaleń Sądu Okręgowego wynika, że Minister Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa stwierdził nieważność orzeczenia administracyjnego z 16 grudnia 1952 r. decyzją z dnia

22 września 1994 r. Była to decyzja ostateczna i od dnia jej wydania rozpoczął bieg trzyletni termin przedawnienia z art. 160 § 6 k.p.a., bez względu na to, kiedy szkoda powstała, lub się ujawniła (v.: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lipca 2009 r. I CSK 499/08 LEX nr 528228).

Skoro szkoda powodów (w tym i apelującej) wywodzona była z niezyskania prawa do spornej nieruchomości, nie było przeszkód do wystąpienia z roszczeniem odszkodowawczym skierowanym przeciwko Skarbowi Państwa przed rozpoznaniem (ponownym) wniosku o ustanowienie wieczystego użytkowania. Powodowie wystąpili z nim natomiast dopiero w lipcu 2010 r., a więc blisko 13 lat po upływie terminu przedawnienia. Zarzut przedawnienia podniesiony przez pozwaną Skarb Państwa, reprezentowaną przez Wojewodę (...), okazał się więc być skuteczny.

Za nieuzasadniony uznać należy natomiast zarzut apelacji naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 5 k.c. przez niewzięcie pod uwagę, że podniesienie zarzutu przedawnienia stanowiło nadużycie prawa. W myśl tego przepisu z ochrony nie korzystają prawa, których realizacja godzi w zasady współzycia społecznego i z tej przyczyny stanowią nadużycie prawa. W orzecznictwie dominuje pogląd, że

w obecnym stanie prawnym nieuwzględnienie przedawnienia może mieć miejsce

w wyjątkowo rażących i rzadkich okolicznościach (v.: wyrok Sądu Najwyższego

z dnia 26 stycznia 2000 r. III CKN 566/98 LEX nr 52773). Zarzut przedawnienia stanowi bowiem realizację prawa podmiotowego i jego podniesienie, co do zasady, nie stanowi nadużycia prawa podmiotowego, jednak umożliwia rozważenie nieuwzględnienia zarzutu przedawnienia przez sąd, przy czym każdorazowo sąd czyni to w oparciu o okoliczności konkretnej sprawy (v.: wyrok Sądu Apelacyjnego

w Warszawie z dnia 14 września 2011 r. IA Ca 258/11 LEX nr 1120101).

W judykaturze podkreśla się także, że uznanie zarzutu przedawnienia za nadużycie prawa jest możliwe, gdy opóźnienie w dochodzeniu przedawnionego roszczenia jest spowodowane szczególnymi okolicznościami (v.: np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2000 r. III CKN 594/98 LEX nr 520031) i nie jest nadmierne (v.: np. wyrok Sądu

Najwyższego z dnia 12 grudnia 2007 r., V CSK 334/07 LEX 521817). Na ten ostatni aspekt zwrócił uwagę Sąd Okręgowy, który uwzględniając zarzut przedawnienia wskazał, że wystąpienie z żądaniem nastąpiło po upływie 16 lat od wydania decyzji nadzorczej z roku 1994 „już tylko z tej przyczyny należało powództwo oddalić jako przedawnione”. Zgodzić należy się

z konkluzją, że w niniejszej sprawie opóźnienie w dochodzeniu roszczenia jest nadmierne. Nadto apelująca nie wskazała, jak również nie było to wykazywane

w toku procesu, by opóźnienie w dochodzeniu roszczenia odszkodowawczego

w stosunku do Skarbu Państwa było usprawiedliwione szczególnymi okolicznościami. Trzeba w tym miejscu nadmienić, że na stronie powodowej spoczywał ciężar dowodu w tym zakresie, zgodnie z regułą wyrażoną w art. 6 k.c. Powódka (i pozostali powodowie) nie wyjaśnili przyczyn swego opóźnienia, czy to leżących po ich stronie, czy wywołanych zachowaniem osób działających w imieniu Skarbu Państwa. Obowiązkowi wykazania przyczyn opóźnienia w dochodzeniu roszczenia apelująca zatem nie sprostowała.

Wymienione w uzasadnieniu apelacji bogate orzecznictwo Sądu Najwyższego i sądów powszechnych nie przystaje do okoliczności niniejszej sprawy, a te jak to już wyżej wskazano są jedynie miarodajne do oceny nadużycia prawa przy podniesieniu zarzutu przedawnienia.

Nie można również zgodzić się z apelującą, że pozwany w sposób dorozumiany zrzekł się przedawnienia, w związku z czym doszło do sytuacji o której mowa w art. 117 § 1 zd. 1 in fine k.c. Teoretycznie nie można wykluczyć, że pozwany początkowo powołuje się na przedawnienie, a następnie uznaje dług

i, nawet przez fakty konkludentne, zrzeka się korzystania z zarzutu przedawnienia. Jednak taka sytuacja w niniejszej sprawie nie miała miejsca. Skarb Państwa reprezentowany przez Wojewodę (...), od wezwania go do sprawy w charakterze pozwanego, konsekwentnie podtrzymywał swoje stanowisko, wyrażone w odpowiedzi na pozew z dnia 22 lutego 2011 r. i szeroko umotywowane, również w zakresie zarzutu przedawnienia.

Ze względu na to, że roszczenia odszkodowawcze, wywodzone z tytułu odpowiedzialności za szkody spowodowane przez wydanie wadliwej decyzji administracyjnej, tj. orzeczenia Prezydium Rady Narodowej(...) W. z dnia 16 grudnia 1952 r., odmawiającego przyznania prawa własności czasowej do gruntu, której nieważność Minister Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa stwierdził decyzją ostateczną z dnia 22 września 1994 r., nie zostały cofnięte i dochodzone były również w stosunku do (...) W. stwierdzić należy, że Sąd pierwszej instancji trafnie oddalił to żądanie w stosunku do tego pozwanego, ze względu na brak po jego stronie legitymacji biernej. Z poglądem tym należy się zgodzić, gdyż ugruntowane w judykaturze jest stanowisko zgodnie z którym Skarb Państwa jest biernie legitymowany w sprawie o naprawienie szkody wynikłej z ostatecznej decyzji administracyjnej, o której mowa w art. 36 ust. 13 pkt 3 ustawy z dnia 10 maja 1990 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych (Dz. U. Nr 32, poz. 191 ze zm.) także wtedy, gdy stwierdzenie jej nieważności lub stwierdzenie, że została wydana z naruszeniem prawa nastąpiło po dacie 26 maja 1990 r. (v.: uchwał 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2006 r. III CZP 99/06 op.cit., wyrok SN z dnia 14 marca 2007 r. I CSK 455/06).

Apelująca zarzuciła następnie naruszenie prawa materialnego, a to art. 224 – 225 k.c., podnosząc nierozważenie przez Sąd Okręgowy, że pozwani korzystają

z nieruchomości w ten sposób, iż figurują w rejestrach (księgi wieczyste, ewidencja gruntów) jako właściciele nieruchomości, pobierają podatki i opłaty, dysponują żądaniem windykacyjnym. W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na to, że nie jest uprawnione używanie w tym przypadku liczby mnogiej, gdyż nieruchomość przeszła na własność Skarbu Państwa w 1950 r., z chwilą zniesienia związków samorządu terytorialnego i przejęcia ich majątku z mocy prawa przez Państwo (art. 32 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 20 marca 1950 r. o terenowych jednostkach władzy państwowej Dz. U. Nr 14, poz.130 ze zm.), lecz została ponownie skomunalizowana na mocy decyzji Wojewody (...) z dnia 23 września 1991 r.

(z wyjątkiem fragmentu pod ulicą, którego dotyczyła decyzja z 9 listopada 1992 r.)

z dniem 27 maja 1990 r., na mocy przepisów ustawy z dnia 10 maja 1990 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę

o pracownikach samorządowych (Dz. U. Nr 32, poz. 191 ze zm.).

Powódka T. U. swoje roszczenia o zasądzenie, kierowane w stosunku do(...) W., wiązała właśnie z datą komunalizacji (v. pismo z dnia 9 kwietnia 2002 r.), a następnie rozszerzała je za dalsze okresy. Sąd Apelacyjny uchylając wyrok Sądu pierwszej instancji orzeczeniem z dnia 20 lutego 2009 r., wobec nie do końca jasnego charakteru żądań pieniężnych powodów (w tym i apelującej T. U.) wskazał na konieczność rozważenia, czy powodowie dochodzą odszkodowania za utracone korzyści, czy też wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości, jak też jaka część żądania pieniężnego dotyczy korzystania z budynków, które były i pozostały własnością powodów. W myśl wytycznych Sądu Apelacyjnego jednoznaczne ustalenie, z jakiego tytułu powodowie dochodzą powyższych kwot, skutkować będzie ustaleniem podstawy prawnej ich żądania. Przy przyjęciu, że przynajmniej część powodów dochodzi wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości, przedmiotem rozważań Sądu winna być w pierwszej kolejności kwestia legitymacji biernej pozwanego.

Sąd Okręgowy przy ponownym rozpoznaniu sprawy wykonał wytyczne Sądu Apelacyjnego. Rozważył roszczenia powodów (w tym i apelującej T. U.)

w oparciu o przepisy dotyczące roszczeń uzupełniających pomiędzy właścicielem a samoistnym posiadaczem z tytułu korzystania z rzeczy (art. 224 i 225 k.c.). Uznał, że roszczenia te są niezasadne i z poglądem tym należy się zgodzić. Roszczenia te dotyczyły najwcześniej okresu od komunalizacji nieruchomości, czyli od dnia 27 maja 1990 r., a rozszerzone zostały za okres do 28 czerwca 2011 r. (kiedy to na rozprawie powódka T. U. przyłączyła się do rozszerzenia powództwa przez powódkę M. W.). Odnośnie działki gruntu stwierdzić należy, że(...) W. (wcześniej Gmina W. – W. i Gmina W. –(...)) przez cały ten okres jest właścicielem nieruchomości. Nie może być zatem mowy o jakichkolwiek roszczeniach powodów opartych na przepisach art. 225 i 224 k.c. w stosunku do(...) W. (np. o zapłatę za korzystanie z miejsc parkingowych na działce). Powyższe stwierdzenia dotyczą również części budynków, które zostały wzniesione na spornej działce po dniu wejścia w życie dekretu z 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze(...) Skoro bowiem decyzją z dnia 3 października 2011 r. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji odmówił stwierdzenia nieważności decyzji komunalizacyjnej również w części dotyczącej tych budynków, pozostawały one

i pozostają własnością (...) W.. Decyzją Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 3 października 2011 r. stwierdzono jedynie nieważność decyzji komunalizacyjnej Wojewody (...) z dnia 23 września 1991 r. w części dotyczącej budynków wzniesionych na działce przed wejściem

w życie dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze (...). Tylko zatem co do tych budynków powodowie mogliby kierować tzw. roszczenia uzupełniające do samoistnego posiadacza, którym w tej części jest(...) W.. Należy jednak wskazać, że dopiero od dnia wydania przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji decyzji z 3 października 2011 r. okazało się, że(...) W. nie jest właścicielem budynków w tej części. Skoro tak należy go przed tą datą traktować jak posiadacza samoistnego w dobrej wierze, gdyż występowało w charakterze ich właściciela, co było uzasadnione wieloletnim stanem prawnym wynikającym z decyzji komunalizacyjnych z początków lat 1990-tych. Jak natomiast wynika z art. 224 § 1 k.c. samoistny posiadacz w dobrej wierze nie jest obowiązany do wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy. O utracie dobrej wiary można mówić, odnośnie budynków wzniesionych przed 1945 r., dopiero po wydaniu decyzji z 3 października 2011 r., ale roszczenia apelującej poza tę datę nie sięgają.

Zarzuty apelacji dotyczące naruszenia przez Sąd Okręgowy przepisów art. 224-225 k.c. uznać więc należy za nietrafne.

Apelująca zgłosiła też zarzut naruszenia przez Sąd Okręgowy prawa materialnego, tj. art. 471 k.c. Wywody apelacji w tej części nie są do końca przejrzyste. Niemniej jednak należy stwierdzić, że Sąd pierwszej instancji w zakresie żądań odszkodowawczych powodów, skierowanych przeciwko(...)W., a związanych z opieszałością w wydaniu decyzji administracyjnej

o ustanowieniu użytkowania wieczystego nieruchomości, a następnie zawarciu umowy o ustanowieniu tego prawa, prześledził przepisy prawa dotyczące odpowiedzialności funkcjonariuszy samorządu terytorialnego od 1994 r. aż do wydania wyroku. Wywód prawny Sądu Okręgowego jest prawidłowy, zaś apelująca nie wskazuje, na czym miałyby polegać jego wadliwość. Wskazywany przez apelującą przepis art. 471 k.c. mógł mieć zastosowanie w okresie

po wydaniu decyzji administracyjnej o ustanowieniu użytkownika wieczystego, co wymagałoby jednak wykazania wszystkich przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej, w tym również adekwatnego związku przyczynowego między zdarzeniem szkodzącym

a szkodą. Sąd Okręgowy stanął na trafnym stanowisku, że nie można mówić o takim adekwatnym związku między zaniechaniem pozwanego a szkodą w sytuacji, gdy budynki wzniesione przed 1945 r., które są własnością powodów, znajdują się

w faktycznym władaniu Spółdzielni (...), która rości sobie również prawa do nich.

Nie można również podzielić poglądu apelującej, że Sąd Okręgowy naruszył przepis art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. nieuwzględniając wniosku o zawieszenie postępowania do czasu zakończenia postępowania o stwierdzenie zasiedzenia nieruchomości, toczącego się z wniosku Spółdzielni (...). Zawarty w uzasadnieniu apelacji wywód jest chybiony, wbrew zawartym tam stwierdzeniom dla apelującej

(i pozostałych powodów) korzystne było zakończenie niniejszego postępowania,

z pozytywnym dla nich skutkiem w części dotyczącej zobowiązania do złożenia oświadczenia woli. Nadto zawieszenie postępowania w oparciu o art. 177 § 1 pkt. 1 k.p.c. należy do dyskrejonalnych uprawnień sądu prowadzącego postępowanie. Za trafną uznać należy natomiast ocenę, że rozstrzygnięcie niniejszej sprawy nie zależy od wyniku postępowania o stwierdzenie zasiedzenia, w którym badana będzie przede wszystkim kwestia charakteru władania nieruchomością przez wnioskującą Spółdzielnię, co było obojętne z punktu widzenia oceny zasadności roszczeń powodów.

Mając powyższe na uwadze apelację należało oddalić po myśli art. 385 k.p.c.

Podstawą rozstrzygnięcia o kosztach postępowania były przepisy art. 98 § 1

i 2 oraz art.108 § 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., jak również § 6 pkt 7 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r.

w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.) i art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 8 lipca

2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa (Dz. U. Nr 169, poz. 1417 ze zm.).